

LAIKRAŠTIS LIETUVIŲ VISUOMENEI

MEMMINGENAS
1948 M. BALANDŽIO 9. D.
PENKTADIENIS
NR. 37 (420) IV. METAI

KATASTROFOS KALTININKO DAR TEBEIEŠKOMA

Abi šalys kaltę verčia viena antrai

Steigtinas antikominformas

Washingtonas (Dena/Reuters). Respublikinių partijų užsienio politikos klausimų žinovas J. F. Dullesas pasiūlė užsienio reikalų ministeriui Marshalliui steigti tarptautinį antikominformą laisvojo Vakarų pasaulio laimėjimams apsaugoti.

Dullesas pastebėjo, kad, jei neįkurtų tokių organizacijų, Vakarų valstybės negalėtų atlaikyti „šaltajame kare“.

Tas siūlymas turės būti užsienio reikalų ministerijos apsvaistytas.

Vyriausybės sluoksniuose vis labiau stiprėja pageidavimas, su Briuselio pakto valstybėmis sudaryti formalią savitarpio pagalbos sutartį. Jeigu senatas tokios sutarties neratifikuoja, tai, labai galimas dalykas, prezidentas Trumanas tuo atveju padarys formalų pareiškimą apie karinį tų penkių valstybių rėmimą.

Gai prilytų dar vieną nuolatą...

Londonas (Dena/Reuters). Žinomas britų žurnalistas H. N. Brailsfordas „News Chronicle“ skiltyse pasiūlė dabartinę pasaulio būklę praskaidrinti atibojant interesų sferas.

Brailsfordas samprotauja, kad Sovietų Sąjunga eina į kompromisus, jeigu jai būtų suteikta atitinkamų teisių į Vidurinių Rytų naftos šaltinius.

Jis taria, kad tai būtų savo vietoje, jei D. Britanija su JAV sutikimu pasiųstų į Maskvą delegaciją, kuri suieitų su sovietų vyriausybe į kontaktą ir nustatytų, ar galima abiejų valstybių grupių interesų pripažinimu pasiekti santykių atlyžimą.

Konstatuoja Vokietijos suskaldymą

Berlynas (Dena). Britų karinis gubernatorius gen. Robertsonas trečiadienį Nordheim Westfalijos landtage pareiškė, kad turi būti konstatuotas faktas, jog „geležinė uždanga“ padalijo Vokietiją į dvi dalis. Politinis tikslas yra sudaryti sąlygas, kuriose vėl būtų įmanoma Vokietijos vienybė; tikra vienybė, su nepriklausoma, laisvai rinkta ir reprezentatyvia vyriausybe.

Masarykas buvo nužudytas

Wiesbaden (Dena). Pietų Vokietijoje steigiamo čekų tautinio komiteto pirmininkas J. Zivanskis „Denos“ atstovui pareiškė, kad žinios apie J. Masaryko nusizudymą neatitinka tikrovės. Iš vieno diplomato jis patyręs, kad J. Masarykas buvo nušautas. Komitetas prašysias JT Masaryko mirties priežastį iširti.

Nužudymo priežastis buvusi ta, kad Masarykas atsisakė duoti komunistų partijai aprobuoti vieną savo sakysimą kalbą. Masarykas pareiškė, kad jis laisvai kalbėsias. O kai jam buvo pateiktas kalbos tekstas, jis atmetė jį.

Zivanskis teigia, kad ant Masaryko laivono nebuvo pastebėta jokių kūno sužalojimų ar kaulų sutriuškinimų, kas būtų neišvengiamai buvę, jei jis būtų kritęs pro langą. O buvo konstatuota jo krūtinėje faizda nuo pistoleto šūvio. Masaryko asmeninė gydytojas nebuvo prileistas apžiūrėti lavono.

Sabotažų planai Čilėje

Santiago de Chile (Dena/INS). Čilės vyriausybė paskelbė, kad ji išaiškino komunistų sabotažų planą Čilėje. Pagal tuos planus nuo gegužės 1 d. krašte turėjo būti sunaikinti geležinkelų įrengimai, elektros jėgainės ir vandens įmonės. Iki šiol ryšium su tuo suimta 50 asmenų, tarp kurių yra komunistų vadai O. Millasas ir F. Vergaras.

Krašto prezidentas septynios provincijose įvedė išimties stovį.

Dementuoja Atlanto šiaurės bloką

Londonas (Dena/Reuters). D. Britanijos užsienio reikalų ministerijos informatorius ketvirtadienį paneigė sovietų žinių Tasso agentūros pranešimą, kuriame sakoma, jog D. Britanija drauge su JAV planuoja išvystyti į Skandinavų valstybes diplomatinį spaudimą, kad priverstų jas sudaryti Atlanto šiaurės bloką.

Pasak informatorių, D. Britanija visiškai negalvoja spausti Skandinavų valstybių sudaryti bet kokį bloką, taip pat tuo reikalingą veda jokių pasitarimų su JAV.

Berlynas (Dena). Sovietų lėktuvų katastrofos tyrimo komisija dėl pirmadienį įvykusio britų keleivinio lėktuvo ir sovietų naikintuvo susidūrimo apkaltino atitinkamas britų įstaigas pažeidus sąjungininkų orinio susisiekimo taisykles ir pareiškė, kad nelaimė kilusi dėl britų piloto kaltės. Oficialiame britų atsakyme sovietų duomenys apibūdinami, kaip visiškai neteisingi.

Pagal sovietų tyrimo duomenis britų lėktuvas staigiai išnro iš debesų užpakalyje sovietų naikintuvo ir savo motorais atsimušė į pasiruošusio tūpti lėktuvo uodegą. Kadangi sovietų naikintuvas tuo metu buvo virš sovietų aerodromo, todėl britų lėktuvas, perskridamas aerodromo susisiekimo sritį, neketindamas jame nusileisti, nusikalto sąjungininkų orinio susisiekimo taisyklėms. Be to, lėktuvas, be Berlyno centrinės orinio susisiekimo saugumo įstaigos leidimo negalėjo priartinti prie svetimo aerodromo arčiau negu 2 mylios ir ne žemiau kaip 850 m aukštyje.

Britai laikosi nuomonės, kad tikroji susidūrimo priežastis bus galima nustatyti tik tai pabaigus tyrinėjimus. Jau dabar yra nustatyta, kad britų lėktuvas iš Gatovo aerodromo kontrolinio bokšto buvo stebimas maždaug trijų kilometrų aukštume, o susidūrimo momentu mašina nuo minėto aerodromo buvo per 7,5 kilometro. Tas lėktuvas Hamburge pakilęs lėkė orinio susisiekimo koridoriu maždaug 4500 m aukštyje, o debesų sluogsnis kabojo 9000 m aukštyje.

Britų informatorius pirmadienį, priešingai sovietų tyrinėjimams, pareiškė, kad britų lėktuvas, skrisdamas virš britų sektoriaus ir ruošdamasis tūpti, gavo iš užpakalio sovietų naikintuvo smūgį ir buvo apverstas.

Sovietai taria esant reikalinga sudaryti mišrią sovietų britų komisiją katastrofos priežastims nustatyti.

Sokolovskis atsakė į notas

Berlynas (Dena). Sovietų karą pajėgų Vokietijoje vyriausias vadas maršalas Sokolovskis atsakė į abi britų karinio gubernatoriaus gen. Robertsono notas, kuriose Robertsonas reikalavo paaiškinimo raštu dėl pirmadienį įvykusios lėktuvo katastrofos ir dėl saugumo garantijos britų lėktuvams, skrendantiems į Berlyną nustatytu skridimo

koridoriu. Atsakymų turinys kol kas neskelbiamas.

Pasak vieną britų karinės valdžios informatorių, lėktuvų katastrofos priežastys dar tebetiriamos.

Atsakymas — nepatenkinamas

Ketvirtadienį oficialus informatorius pareiškė, kad britų karinė valdžia sovietų karinio viršininko maršalo Sokolovskio atsakymą į generolo Robertsono notą dėl lėktuvų susidūrimo nelaiko patenkinamu. Ta proga paneigė gandus, kad, girdi, vienas britų informatorius šį Sokolovskio atsakymą pavadinęs įžeidžiamu ir begedišku.

Pasak informatorių, britų karinė vyriausybė mano, jog sovietai ignoruoja britų no-

tą, kuria buvo reikalaujama raštu garantuoti netrukdomą tolesnį orinį susisiekimą tarp vakarinių sričių ir Berlyno nustatytu koridoriu. Todėl generolas Robertsonas nėra atsisakęs minties ateityje leisti naikintuvams lydėti transportinius lėktuvus.

Generolas Robertsonas, kuris ketvirtadienio rytą grįžo į Berlyną, nėra dar apsisprendęs, kokią atsakymą jis duos ir kokių priemonių griebsis ryšium su sovietų atsakymu.

Sovietų atsakymo turinys toks, koks paskelbtas „Tägliche Rundschau“ laikraštyje „Reikalingas aiškumas“, yra ne tik tai britų, bet ir amerikiečių karinei vadovybei labai reikšmingas.

Maskva aiškina

Maskva (Dena/Reuters). Valdinė sovietų „Tasso“ agentūra davė paaiškinimą, kodėl neseniai buvo imtasi aštresnių kontrolės priemonių susisiekime tarp vakarinių zonų ir Berlyno. O tai buvę padaryta dėl to, kad badaujantieji, spekuliantai, nusikaltėliai ir šnipai iš bizonos masėmis nelegaliai pereidavę sieną.

Spekulantai, politiniai ir karo nusikaltėliai išnaudodavo traukinius iš Berlyno į vakarus, kad galėtų nekontroliuojami vykti per sovietų zoną. Iš Berlyno į vakarus buvo gabenamos žaliavos ir vertybės.

„Spontaniškas gyventojų plūdimas“ iš vakarų į sovietų zoną pasiekė tokį mastą, jog sukėlė grėsmę normaliam gyventojų aprūpinimui sovietų zonoje.

Vaišėse Sokolovskis sukalbamas

Berlynas (Dena). Maršalas Sokolovskis per pietus pas britų karinį gubernatorių B. Robertsoną pareiškė, kad jis sutinka su siūlymu sukviešti visų keturių atstovų pasitarimą dėl sovietų sienos kontrolės priemonių.

Atsakymas į britų karinio gubernatoriaus notą, maršalas Sokolovskis Robertsonui rašo, kad sovietų atstovai kiekvieną metu sutinka mišrioje komisijoje su britais pradėti tirti lėktuvų susidūrimą. Toliau Sokolovskis savo rašte prikišo britams tuos

pačius priekaištus, kurie jau buvo padaryti oficialių sovietų įstaigų.

Be to, Sokolovskis rašte dėsto, kad generolo Robertsono notoje ir spaudoje reikšta ta pažiūra, jog nelaimingas atsitikimas ore yra iš anksto suplanuoto sovietų pilotų elgesio rezultatas, yra šmeižtas ir turi būti laikomas provokacija.

Prancūzų užsienio reikalų ministerijos informatorius trečiadienį pareiškė, kad prancūzų vyriausybė Vokietijos klausimu nori palaikyti geriausius santykius ir laikyti atviras duris pasitarimams iki paskutinės akimirkos.

Stos prieš komunizmą. Šiaur. Afrikos vadavimo fronto generalinis sekretorius H. Bourguiba pareiškė, kad Šiaur. Afrikos arabai sutinka militariškai paremti Vakarų valstybes prieš komunizmą ir bet kokią agresiją, jei jie gautų laisvę ir nepriklausomybę. (D/R).

Jupiteris pyksta

Berlynas (Dena). Sovietų licenzijuotas „Tägliche Rundschau“ laikraštis pasisako prieš paskutinių metų pasklidusius gandus, kad galys kilti karas tarp Vakarų sąjungininkų ir Sovietų Sąjungos.

Sio laikraščio nuomone, artimo karo mintis palaikoma užsienio imperializmo, kad būtų galima sukurti bloką ir pasiteisinti pasaulio viešumos ir savo kraštų visuomenės nuomonei.

Vakarų imperialistai žino, rašo minėtasis laikraštis toliau, kad jie tik tokiu būdu gali išlaikyti valdžioje ir sukurti agresyvių Vakarų bloką. Deja, ne karo kurstytojų galioje yra tuojau pat įžiebtį naują karą, bet jie ruošia planus ateičiai, ir, kad parengtų naują karą, jie stengiasi užnuodyti tautų savitarpio santykius.

Ką gali bandyti bolševikai

Washingtonas (Dena/Dans). JAV kariuomenės laikraštis „Armed Forces Talk“ išdėjo straipsnį, kuriame rašo, kad atsižvelgiant į tai, kaip greitai ir lengvai komunistai Čekoslovakijoje pamėgė valdžią, galima tikėtis, kad ir kituose kraštuose gali atsikartoti panašios akcijos. Laikraštis toliau

Prezidentas H. S. Trumanas pasirašo užsienio pagalbos programą. Užnagaryje (iš dešinės): senat. Vandenbergas, finansų min. Snyderis; užs. komisijos pirm. Ch. Eatonas ir senat. Connallys (Dena—INP—Bild).

Protestai prieš jugoslavų išsišokimus

Londonas (Dena/INS). Britanijos vyriausybė trečiadienį paskelbė Jugoslavijai įteiktos notos turinį, kuria protestuojama prieš neseniai įvykusius nesusipratimus Trieste. JAV taip pat įteikė Jugoslavijai panašią notą.

D. Britanijos notoje nurodomi trys atsitikimai, kuriais Jugoslavijos karinė policija apšaudė britų stebėjimo punktus bei policijos patrulius. D. Britanija, protestuodama prieš tokius veiksmus, reikalauja, kad Jugoslavijos vyriausybė perspėtų jugoslavų įstaigas Trieste vengti tokių nesusipratimų.

JAV laivynas, vėsina

New Yorkas (Dena/INS). Ryšium su suomių sovietų pakto „New York Times“ rašo, kad Švedija ir Norvegija atkakliai priešinasi augančiam spaudimui. Skandinavijos demokratijos organiškai priklauso Vakarų sąjungininkų šeimai ir ketina, jei tai galima, jų ir laikytis. Bet jos žino savo silpnumą ir yra reikalingos saugumo.

Amerikiečių laivų lankymasis Skandinavijos uostuose, „New York Times“ nuomone, patikina jų saugumą ir leidžia suprasti, kad kiekvienas agresijos aktas prieš Skandinaviją palies ir JAV.

Atramos taškai Europoje

Washingtonas (Dena). JAV armijos valstybės sekretorius K. Royallis vienoje kalboje pažymėjo, kad karo atveju Amerikos gynybai reikia atramos taškų Vakarų Europoje, kuriems ginti turėtų būti paruošti gausūs rezervai.

Už JAV ribų esamus atramos taškus galima gauti tik su atitinkamų valstybių sutikimu.

Kiekvieno tokio išsišovusio atramos taško gynybai pagal geriausias informacijas reikia 500.000 vyrų, iš jų 375.000 žemyno kareivių.

Staseno kandidatūra pirmąja

Milwaukee (Dena/INS). Beveik tikrais respublikanų partijos priešrinkimniais duomenimis Wisconsinso steite iš 27 atstovų balsų — 20 balsų ateitiko Haroldui E. Stasseniui ir 7 balsai generolui McArthurui.

New Yorko gubernatoriaus Th. E. Deweyo viltys dinga atkartotinėje kandidatūroje, nes jis Wisconsinso valstybėje nelaimėjo nė vieno balso savo naudai.

Kita vertus, manoma, kad senatoriaus Roberto Tafto, kuris neleido savęs išstatyti kandidatūrai Wisconsinso steite, viltys laimėti rinkimus žymiai pakilo.

Algas pakelti bizonoje ketinama. L. D. Clayton tam žygiui davė sutikimą. (D).

Panamerikos konferencijoje žydų sionistai stengiasi ir toliau gauti Pietų Amerikos paramą Palestinos padalinimo klausimu. (D).

Rinkiminė ruošia Ryme: gyventojai registruojasi būsimiems rinkimams. (Dena—INP—Bild)

Programa vakarų Vokietijos valstybei

Londonas (Dena/Reuters). Vienas Reutersio korespondentas patyrė, kad JAV sudarė penkių posmų programą, pagal kurią turėtų būti sudaryta vakarų Vokietijos vyriausybė. Ta evoliucija turėtų užtrukti vienerius metus.

Tie penki posmai esą šie: 1. sudaryti amerikiečių, britų ir prancūzų zonas apimančią laikinę vyriausybę; 2. perorganizuoti provincijų teritorijas, kurių dabartinės sienos yra nustatytos zoniniu padalijimu; 3) išrinkti steigiamąjį seimą; 4. priimti konstituciją; 5. formaliai sudaryti Vakarų Vokietijos vyriausybę.

Tas amerikiečių planas, pareiškia patikimi Londono sluogsniai, ketvirtadienį Berlyne sudarė pagrindinę pasikalbėjimų temą tarp amerikiečių, britų, prancūzų, belgų, olandų ir liuksemburgiečių atstovų.

Amerikiečiai stengiasi tą planą skubiai įgyvendinti dėl dviejų priežasčių: pirma, kadangi pagal amerikiečių nuomonę Berlyno krizė spiria politiskai ir ūkiškai suorganizuoti vakarų Vokietiją, kuri yra dalis didesnio plano nekomunistinei Europai at-

statyti; antra, kadangi amerikiečiai turi rimtų įrodymų, kad sovietai yra paruošę planus rytų Vokietijos valstybei sudaryti.

Rinkimuose — viena „demokratinė“ partija Praha (Dena/Reuters). Čekoslovakijos ministerio pirmininko pavaduotojas Zapotockis, komunistas, trečiadienį kreipėsi į visas „pažangias ir demokratines“ sroves Čekoslovakijoje, prašydamas jas sudaryti vieną vienintelį kandidatų sąrašą numatomiems rinkimams.

Zapotockis, būdamas prof. sąjungų tarybos pirmininku, kalbėjo tarybos plenumo susirinkime. Šios tarybos generalinis sekretorius, socialdemokratas, socialinio aprūpinimo ministris Erbanas pareiškė, jog jis su entuziazmu sveikina šį siūlymą ir tikisi, kad visos Čekoslovakijos viešojo gyvenimo geros valios jėgos visai pritaris šiam sumanymui.

Per 3.200 čekoslovakų pabėgė iš užsienį po perversmo Prahoje — pareiškė buv. Čekoslovakijos ambasadorius Olandijoje, kadaise buv. Čekoslovakijos kariuomenės vadas, gen. S. Ingra. (D/R).

TRUMPOS ŽINIOS

AUSTRALIJA

Austrijos ypatingųjų įgaliojimų pasitarimuose dėl naftos pretenzijų pasiektas formalus susitarimas. (D).

Amerikiečių automatinę radijo stotį sovietai nusiardo išsivežti, kuri praėjusiais metais sovietams leidus buvo pastatyta sovietų okupacinės zonos Vienos priemiesyje. (D/R).

ČEKOSLOVAKIJA

500 graikų vaikų atgabenta ir į Čekoslovakiją, praneša Četeka. (D/R).

Karoliaus universitete 600 m. sukakties minėjime trečiadienį prezidentas Benešas pasakė savo pirmą kalbą po Čekoslovakijos aukomunistinio. (D/R).

Cekoslovakijoje yra 344.631 moterimi daugiau, negu vyrų. Bendras gyventojų skaičius yra 12.164.095. (D).

ČILĖ

Ruošė perversmą. Čilės vakariniai laikraščiai antradienį pranešė, kad susektas planas, pagal kurį komunistai gegužės 1 d. ketino įvykdyti Čilėje perversmą. (D/R).

DANIJA

Karo tarnyba Danijoje pailginta 2½ mėnesių. (D/R).

D. BRITANIJA

Britanija nebemaitins Palestinos po gegužės 15 d. — pranešė JT Palestinos komisija. Mat, po tos datos D. Britanija nebeturėsianti tam lėšų. (D/R).

Karaliaus ir karalienės maždaug rugpjūčio mėnesį padarys vizitą Danijai. (D/R).

2 povandeninių laivus D. Britanija ketina paskolinti Olandijai. (D/R).

Cekoslovakų pagalbos komitetas, įsteigtas Londone čekoslovakų veikėjų, per „Times“ laikraštį paprašė aukų čekų pabėgėliams šelpiti. (D/R).

Lakūnų sąjunga. Pirmoje tarptautinėje lakūnų konferencijoje Londone, kurioje dalyvavo 14 valstybių, buvo įkurta tarptautinė lakūnų sąjunga, į kurią kviečiami įstoti visi kiti kraštai. (D/R).

Zemumuosiuose rūmuose išdo kancleris Crippsas pranešė, kad sekančiųjų metų biudžetinės išlaidos numatomos 2970 mil. ir pajamos 3754 mil. svarų sterlingų. (D/R).

Feldmaršalas Montgomeris trečiadienį iš Berlyno lėktuvu grįžo į D. Britaniją. (D).

Gražius balaisvius vokiečius. D. Britanijos krašto apsaugos ministerija atsakydama į paklausimą žemumuosiuose rūmuose, pareiškė, kad visi vokiečių balaisvių iš artimųjų rytų bus gražinti iki šių metų spalio mėnesio. (D).

GRAIKIJA

Užpuolė amerikiečius. Graikų sukilėliai užpuolė, pasak BBC, amerikiečių aprūpinimo autovežimius Atėnų Salonių kelyje. (D).

Trylikai partizanų, kurie buvo nužisti karo teismo, pasak AFP, mirties bausmė įvykdyta trečiadienį Atėnuose. (D).

Užsienio reikalų ministras Căldaris, kaip pranešė Turkijos užs. reikalų ministeris Sadakas, spaudos konferencijoje prieš išvykdamas iš Graikijos, netrukus vyks vizito į Turkiją. (D/R).

INDIJA

Indijos žygiai prieš komunistus, ministerio pirmininko Pandito Nehraus pareiškimu antradienį, yra Indijos vidaus reikalas ir neturi nieko bendro su tarptautiniais klausimais. Vakarin. Bengalijos komunistai ketino nuversti vyriausybę. (D/R).

130.000 milicijos organizuoja Indija reguliariai kariuomenei sustiprinti. (D/R).

Atominės energijos įstatymo projektą priėmė Indijos dominija, kuriuo numatoma atominės energijos kontrolė ir priemonės jai vystyti. (D/R).

ITALIJA

Muitų unija. Italijos delegacija gegužės mėn. 1 d. atvyks į Paryžių, kad drauge su Prancūzijos atstovais sudarytų Italijos Prancūzijos muitų unijos programą. (D/R).

Italų kairiųjų socialistų vadas Nennis Siciliijoje susisėdė auto avarijoje. Jis paguldytas ligoninėje. (D).

JUGOSLAVIJA

Vyriausybė išleido visiems Jugoslavijos kalėjimuose laikomiems italams amnestiją. (D/R).

J. A. VALSTYBĖS

Belgijos princa regenta Karoliui antradienį prezidentas Trumanas priėmė Baltuosiuose rūmuose ir vakare iškėlė vaišes. (D).

JAV su D. Britanija šiuo metu Washingtono veda derybas dėl Palestinos mandato. (D/R).

Marshallio plano vyriausiuoju administratorium yra paskirtas Hofmanas, artimas Vandenbergo draugas. Prezidentas Trumanas jo apskirymą pasirašė. Tas paskyrimas JAV rado platų pritarimą atgarsį. (D/R).

Ar buvo atominės bombos bandymai neseniai amerikiečių Eniwetoko atominės bombos bandymų srityje? — Amerikiečių armijos ir laivyno personalas Havajuose susilaukė nuo bet kokių nuomonių pareiškimo. (D/R).

ERP administratorius P. Hofmanas, JAV užsienio reikalų ministerijos pranešimu, turi teisę į savo organizaciją paimti kiekvieną užsienio reikalų ministerijos valdininką, o reikiant pasitelkti užsienio specialistų. (D/R).

Jungtinių Europos valstybių steigimo klausimu su prezidentu Trumanu kalbėjosi Europos parlamentinės unijos generalinis sekretorius grafas Coudenhove-Kalgeris. (D/INS).

JUNGT. TAUTOS

Pasaulinė mitybos taryba susirinko Washingtono patarimų paruošti, kaip pašalinti maisto stoką pasaulyje. (D/INS).

NORVEGIJA

1.340 norvegų žuvo koncentracijos stovyklose per vokiečių okupaciją. Iš viso per karą žuvo daugiau kaip 10.200 karių ir civilių norvegų. (D).

Didelis gaisras šiaurės Norvegijoje, Tromsø mieste, padarė 1,5 milijono kronų nuostolių. (D/R).

PALESTINA

Jewish Agency pranešė, pasak AFP, Saugumo Tarybai, kad ji įgaliojo M. Shertoką dalyvauti ginklų pailaubų derybose. D.

PRANCŪZIJA

Viduržemio jūros pakrantėje, Prancūzijos teritorijoje, antradienį siautė viesulas, skrięs beveik po 100 km per valandą. (D/R).

Vizituos Skandinaviją. Svetimo ministeris Ed. Depreux balandžio 12 d. išvyksta vizito į Stockholmą, Oslą ir Kopenhagą. (D/R).

SVEDIJA

Svedų užsienio reikalų ministeris Undenas pareiškė, kad naujo karo atveju Švedija laikysis „ginkluoto neutralumo“. (D/R).

Popiežius privatinėje audiencijoje priėmė JAV prezidento asmeninį pasiuntinį Taylorą. Pasikalbėjimų turinys nežinomas. (D).

VENGRIJA

Suimti 24 asmenys, kaltinami, kad, esą, jie ruošėsi perversmą likviduoti demokratinę Vengrijos respubliką. (D).

VOKIETIJA

Sovietų sektoriuje, Berlyne, dingo Zehendorfo teatro spaudos skyriaus vedėjas Heinzas Stuckartas. (D).

Zem. Saksonijos liaudies kongresas siūlo birželio mėnesį atlikti referendumą dėl Vokietijos vienybės. Tam jau paruošė ir įstatymą. (D).

Per sprogimą Hainsackeryje, Bavarijoje, buvo užmušti 9 vokiečių darbininkai ir 3 sunkiai sužeisti. Krovė amuniciją išvežti sprogdinti. (D).

Vokietijos bizonai pagal Marshallio planą įvežimams finansuoti paskirta 1,25 milijardai dolerių. (D).

Thüringijos landtagas priėmė įstatymą, kuriuo užkertamas kelias masinių ir kitų gėrybių išvežimui į vakarus. (D).

Į Bavariją išsiveržė būrys ginkluotų čekoslovakų pabėgėlių. Jų tarpe buvo 18 vyrų, 4 moterys ir 4 vaikai. Jie buvo ginkluoti kulksvaidžiais, pistoletais ir rankinėmis granatomis. (D).

Pietų Vokietija neatsisako nuo Berlyno — pareiškė Württembergo — Badeno ministras pirmininkas R. Maieris. — Pietų Vokietijos valstybės, arba Dunojaus federacijos, steigimo kalbos neturintys jokio pagrindo. (D).

Vokietija primama UNESCO nariu pagal tos organizacijos vykdomojo komiteto sprendimą ir trijų vakarinių zonų gubernatorių sutikimu. (NF).

Lėktuvų susidūrimas Berlyne žuvę keleiviai visi yra identifikuoti. Iš jų 2 buvo JAV piliečiai. (D).

Iš Mikolaičiko atsiminimų

19

Ūkininkų partijos pabaiga

Praėjusių metų balandžio mėnesį Rusija paskelbė pasaulio demokratijoms ideologinį karą. NKVD vadas Stanislovas Radkievičius, Lenkijos saugumo policijos viršininkas komunistas, paskubomis sukvietė Lodzėje provincijų ir apskričių komunistų vadus ir davė formalų pranešimą apie konfliktą.

Lenkijos komunistų spauda pradėjo kampaniją prieš „amerikinį imperializmą“. Viceministeris Vladislavas Gomulka gegužės 1 d. pasakė, kad „laikas jau pribrendęs“ socialistų ir komunistų partijoms sujungti. Tuojuo pradėjo daryti bendrus susirinkimus visoje Lenkijoje ir suimnėti tuos socialistų šalininkus, kurie tuose susirinkimuose priešinosi sujungimui. Tuo būdu dingio paskutinė Lenkijos socialistų partijos nepriklausomybė.

Lenkų ūkininkų partijos dienos, be abejo, buvo jau seniai suskaidytos. „Butų komisijos“ buvo jau iš mūsų atėmusios 80% mūsų biurų visame krašte. Vieniuose Varšuvos namuose buvome užėmę šešis aukštus. Komunistai perėmė pirmuosius tris aukštus,

siuntinėjo saugumo policiją į mūsų posėdžius ir įsakė baigti reikalus ir po dviejų savaitių dingti iš akių.

Demonstracijos ore buvo mums seniai uždraustos, bet buvo leista susirinkti partijos būstinėse visame krašte. Bet konfiskavus namus ir mums pabandžius susitikinėti privačiuose butuose, tas būdas buvo išaiškintas esąs „perversmo veiksmas“ ir uždraustas.

Lenkų ūkininkų partijos provincijų vykdomųjų komitetų narius, nesutinkančius pasirašyti pranešimų, kad partijos veikla tose srityse nutraukiama, suimnėjo ir sodino į kalėjimą. Į kalėjimus pasodintieji netrukus gaudavo pasiskaityti laikraščiuose, kad partijos veikla sustabdyta, o po išspausdintais pranešimais būdavo sufalsifikuoti jų parašai!

Varšuvoje susekėme, kad bendrovės direktorius, kuri spausdino mūsų „Gazeta Ludowa“ laikraštį, buvo priverstas pasidaryti komunistui, nes saugumo policija laikė suėjusi jo sūnėną ir grasė jį sušaudysianti. Kankinamas žmogus pradėjo sabo-

tuoti mūsų laikraščio platinimą. Mes atleddome jį. Bet saugumo policija jį vėl įstatė. Mūsų partija buvo „legali“, mūsų susirinkimai — „nelegalūs“, ir būsiąs suimtas kiekvienas, pas ką bus rasta nario kartelė — pareiškė mums policija.

Lenkijoje daug ženklų rodė, kad vis labiau artėjo sprendimas pradėti karą su laisvuju pasauliu. Iš Rusijos atvykusieji žmonės mūs informuodavo apie tempą si-tame krašte, ir mes kasdien matėme, kaip Lenkija buvo pertvarkoma į sovietinę valtybę, kuri šiame konflikte bus priversta teikti pagalbą.

Po dvejus su puse metų trukusios beviltiškos kovos spalio 8 d. aš pagaliau nusprendžiau, kad lenkų ūkininkų partijai bandymas toliau veikti nebeturį prasmės. Tą dieną aš pirmininkavau paskutiniam oficialiam mūsų vykdomojo komiteto posėdžiui Varšuvoje, ir nutarėme veikimą baigti.

Ateityje mūsų veikla remtųsi 27 šeimos nariais, vieninteliais asmenimis, kurie dar galėjo griežtai ir atvirai protestuoti, kadangi jie, kaip šeimos nariai, buvo apsaugoti nuo suėmimo.

Mes ruošėme savo atstovų susirinkimą spalio 20 d., kuriame norėjome nustatyti gaires, kaip elgtis seime, kuris spalio mėn. gale vėl rinkosi posėdžiui.

Tačiau spalio 18 d. iš mano žinomo ir patikimo šaltinio gavau konfidencialią informaciją, kad seimo atidaryme komunistai įteiks įstatymo projektą trims lenkų ūkininkų partijos vadams — Korbonskiui, Bryjai ir man — atimti seimo nario nelieta-mybę. Mes turėjome būti suimti, patraukti „tieson“ ir sušaudyti. Sprendimas jau buvo padarytas. Mirties sprendimą buvo paruošęs karinis tribunolas.

Tuo būdu griuvo paskutinis demokratijos ramstis Lenkijoje — mūsų teisė kalbėti seime. Mus apgavo rinkimuose, o kas iš mūsų dar buvo dabar. Likę, bus pasmerkti tyli.

Kai tik sužinojau, kad mane turi suimti, — aš saugumo dėliai tą žinią pasitikrin-dau iš kitų dviejų šaltinių — pradėjau ruošti bėgimo planą.

Aš ištrkau ... (B.4)

Vyr. britų kariuomenės vadas Palestinoje gen. G. H. A. McMillanas derasi su arabų karininkais, kad baigtų šaudymąsi su žydais. (Dena—INP—Bild)

I tikslą be karo rizikos

Prezidento Trumano kongresui pasiūlytos priemonės, kuriomis galima būtų suaiakyti Sovietų Sąjungos politinę ofenzivą, dabar kaip tikrai kreipia JAV dėmesį į sovietų militarinę strategiją. Dėl dabar atsirandančių aplinkybių, sovietų politikoje, atrodo, kad karinė padėtis užims ir toliau daug svarbesnę poziciją, negu pirma, po 2. D. karo.

Bet tai nereiškia, kad Sovietų Sąjunga manevruoja į karą. Taip nėra. Palyginus su Jungtinėmis Valstybėmis, Sov. Sąjunga yra silpna, todėl ji stengiasi išvengti karo. Tačiau matydama kylant galimą konkurentą, ji neišvengiamai yra verčiama apsispręsti, kaip galėtų pasiekti savo tikslus karinėmis priemonėmis.

Sovietų užsienio politika siekia dviejų tikslų — politinių ir karinių. Nuo 1945 m. prie abiejų tikslų buvo artinamasi politinėmis priemonėmis, kuriomis neseniai buvo sužlugdyta ir demokratija Čekoslovakijoje.

Italijoje sovietai turi taip pat du tikslus — politinį ir karinį. Komunistų partija nori Italijos, kadangi jos politinis triumfas reikštų pirmą pergalę krašte, kuris tradiciškai susisaisęs su Vakariais ir amžius buvo Vakarų Europos bendruomenės narys. Italija yra taip pat ir karinis tikslas. Kontroliuojant Italiją italų komunistų partijai, reikštų sovietų dalinius ir laivyną prie Viduržemio jūros.

Suomija ir Graikija yra kiti pavojaus židiniai, kurie turi rusams karinės ir politinės reikšmės.

Sovietų iki šiol naudojamos politinės priemonės ir siekiami politiniai tikslai nekelė mums nusistebėjimo. Didžiosios komunistų partijos pergalės, įskaitant ir Kerenskio provizorinės vyriausybės nuvertimo, greičiau buvo pasiektos politinėmis, negu karinėmis, priemonėmis.

Vis dėlto sovietų užsienio politikos pagrindinis tikslas Europoje — Vokietijos užvaldymas — gali būti pasiektas, atsižvelgiant į dabartines aplinkybes, tik politinėmis priemonėmis.

Politinės priemonės siekiant politinių tikslų davė jiems neblogų vaisių. Balkanai jau praryti, Suomijai grasoma, Italijai gali būti grasoma rytoj, o Prancūzijoje komunistų partija praėjusį rudenį beveik pasiekė pergalę.

Bet pagaliau Kremliuje keturiolikai politbiuro narių turi būti aišku, kad jų politiniai metodai ateityje gali jau susidurti su kitokių opozicijos tipu, būtent, su Vakarų ginkluotomis pajėgomis, pro kurias jie neprasivers.

Sovietai nenori susidurti su Jungtinių Valstybių arba britų daliniais, kadangi susidūrimas reikštų karą, kuriam, kaip minėjau, sovietų ūkis dar nėra pasiruošęs.

Trumano kalba Washingtono ir penkių sutarties pasirašymas Briuselyje turėtų rusams reikšti konsolidacijos ir pasirusio periodo pradžią, kuriame būtų daugiau dėmesio kreipiamas strateginiams tikslams ir karinėms priemonėms, negu per praėjusius dvejus metus.

Bet tai dar nepašalina didžiausio betarpiško pavojaus. Rusai, nelaukdami iki Trumano siūlymai bus įgyvendinti, aktyviai veiks Italijoje, Graikijoje ir Vidur. Rytuose. Patyrinėjus sovietų strategijos tikslus ir jų reikšmę sovietų karinėms ateities pastangoms lengvai galima įsitikinti, kad, jeigu sovietų generalinis štabas būtų tikras turėsiąs reikalą tik su tuo vienu kraštu, kuriame nori jie dominuoti, galimas dalykas, jog jie pajudėtų tuč tuojau. Laimingas dar pasaulis, kad jie tokių sąlygų neturi Graikijoje ir Turkijoje, nes tie du kraštai turi nelaimę pastoti skersai kelią seniausioms ir vitaliausioms rusų ambicijoms — Dardanelų kontrolei.

Sovietai, žinoma, turi ir kitų strateginių tikslų Skandinavijoje, kaip antai, oro bazių

steigimą ir kt., bet niekas sovietų kariniam galvojimui taip nėra svarbu, kaip Dardanelai. Paskutinė jų tiesioginė pastanga Dardanelų klausimu buvo 1946 m. rudenį sovietų nota. Po to pereita prie netiesioginio puolimo — per Graikiją.

Tolimoje šiaurėje sovietai turi karinių tikslų į Spicbergeno archipelagą. Politinėmis priemonėmis jie nieko nepasiekė, nes jų pastangos praėjusių metų pradžioje nuėjo niekais. Jie nori turėti Spicbergą ir šiaurinius Suomijos ir Norvegijos krantus, kad karo atveju galėtų apsaugoti savo Murmanską ir Archangelsko uostus.

Pagaliau Iranas su savo nafta. Kadaise čia jau jiems beveik buvo pavykę įsiveržti politinėmis priemonėmis ir įkurti Azergbeidžano respubliką, kuri, deja, neilgai išsilaikė. Tačiau sovietų strategai šios srities neišleidžia iš akių ir skiria didžiausią reikšmę jai laimėti.

Visi šie kariniai tikslai yra svarbūs Sovietų Sąjungai karo atveju. Daugeliu atveju Rusija mėgino juos laimėti politinėmis priemonėmis. Ateities parodydys, ar jie mėgins tuos karinius tikslus laimėti karinėmis priemonėmis. (The N. Y. Times, O. N.).

Pasaulinė galybė — nafta

Pasaulinė naftos gamybos statistika iš 1947 m. duoda raktą daugeliui pasaulio politikos klausimų suprasti, dėl kurios dabar daugiau ar mažiau kovojo.

Praėjusių metų kandra naftos produkcija sudarė rekordinį 409 mil. to skaičių. 1946 m. jos buvo patiekta 376 mil. to., o 1938 m. — 272 mil. to. Tačiau ir šio stambaus kiekio neužtenka, kad būtų galima patenkinti pasaulinę paklausą. Pagal dabartinį pramonės lygmenį tam tikslui reikėtų naftos per 600 mil. to. Šie skaičiai rodo, kaip nepaprastai yra pašokęs naftos suvartojimas.

Naftos stoka neaplenkė ir didžiausios jos tiekėjo — J. A. Valstybių. Bet ši stoka nieku būdu nėra grįstina karo padariniais. Lentelėje (žemiau) nurodyti gamybos skaitmenys 1938 m., 1946 m. ir 1947 m. Daugeliu atžvilgių galima padaryti idomų palyginimų. Labiausiai į akis krenta gamybos pakilimas vakariniame pusrutulyje. Ypačiai padidėjo naftos gamyba Venecueloje. Bet taip pat itin idomūs yra ir Vidurinių Rytų gamybos daviniai. Taip antai, Persijoje produkcija nuo 1938 m. pakilo dvėja, o Saudžio Arabijoje — nuo 67 to į 12.000 to. Šie skaitmenys paaiškina ir didelį Sovietų Sąjungos susidomėjimą pasaulio „naftos politika“. Mat, sugretinus pačios Sovietų

tu S-gos arba jos satelitų produkcijos skaitmenis, pasirodo didelis JAV pranašumas.

Pasaulinė naftos produkcija skaitmenimis:

	(tūkstančiais tonu)		
	1938 m.	1946 m.	1947 m.
JAV	164.066	234.214	250.000
Venecuela	26.890	56.700	63.500
Sovietu S-ga	29.700	22.800	26.000
Persija	10.359	19.487	19.800
Saudžu Arabija	67	8.200	12.000
Meksika	6.460	7.040	7.200
Irakas	4.364	4.700	4.700
Rumunija	6.610	4.193	3.800
Kolumbija	3.127	3.189	3.500
Argentina	2.443	2.976	3.000
Trinidadas	2.450	2.890	2.900
Kuba	—	800	2.700
Britu Borneo	864	300	1.850
Perus	2.096	1.663	1.700
Egiptas	233	1.280	1.300
Kanada	864	980	850
Bahreinas	1.137	1.100	1.100
Austrija	57	864	760
Oland. Indija	7.359	300	700
Vengrija	37	642	300
Vokietija	552	642	550
Ekvadoras	309	307	300

Marshallio plano darbo komisija, pasak Prancūzijos radiją, pirmadienį susirinko Prancūzijos sostinėje toliau posėdžiui. D. Maisto dalykai Marshallio plane vaidins antrąjį vaidmenį per pirmuosius tris mėnesius. (D/R).

Prieš komunistų gaujas vidurinėje Burmoje ofenzyvą pradėjo Burmos policija ir kariuomenė, remiama aviacijos. (D/R).

Cigarečių vaizbūnai išaiškinti

Amerikiečių karinėms įstaigoms, kartu veikianti su olandų kriminaline policija, pasisekė išaiškinti ir likviduoti vieną kanalą, kuriuo ateidavo ir plisdavo Vokietijos juodojoje rinkoje amerikiečių cigaretės.

Paaiškėjo, kad Olandijoje ir Belgijoje yra įsikūrusi gerai organizuota vaizbūnų verslinė, kuri JAV normalia kaina nupirka du milijonus cigarečių. Juos sukurdaavo Rotterdamo uoste, o iš čia tranzitu per Vokietiją „gabeno“ į Šveicariją, Austriją, Vengriją ir Čekoslovakiją. Gi „tranzito“ metu tos cigaretės tyliai išnykdavo užsieniečių stovyklose.

Tos vaizbos dalyvis nr. 1 buvo kažkas koks Gitelis Ginsburgas iš Briuselio. Jis turėjo Vokietijoje šimtus patikėtinių, kurie už milijonus markių cigaretes parduodavo, čia supirkdavo juvelirinius dalykus ir jam pasiūsdavo.

Zydų DP stovykla Lechfelde greičiausiai buvo pietų Vokietijos centrinė.

Dviem olandų kriminalinės policijos tarnautojams pavyko įsitaityti tolimo susistekimo soferiais toje firmoje, kuri tą transportą atlikdavo. Paėmė iš Ginsburgo milijoninį transportą į Lechfeldą, jie įspėjo MP, kuri įvykdė areštus ir konfiskavo vieną milijoną cigarečių.

Apygardos kariuomenės teismas Augsburgėje sprendė tą bylą ir kaltininkus nu-teiė. Bet tai tebuvo tik eiliniai vaizbūnai, Ginsburgo patikėtiniai, ne svarbieji. Jie neteisti nuo pusės iki 5 metų kalėti.

Idomu yra tai, kad paaiškėjus Lechfelde įvykiui, ant Olandijos Vokietijos sienos per tą laiką buvo konfiskuota 18 milijonų cigarečių. („Allgauer“)

Kandidatūros į JT

New Yorkas (Dena). JAV, D. Britanija ir Prancūzija kreipėsi į Saugumo Tarybą, prašydamos iš naujo peržiūrėti Portugalijos Airijos ir Austrijos prašymus dėl jų priemimo į JT.

Vienoje penkių didžiųjų privatinėje konferencijoje Sovietų Sąjungos atstovas Gromyka, pasak Reuter, pareiškė, kad Sovietų Sąjunga panaudos veto teisę prieš Italijos priėmimą, jeigu Vakarų sąjungininkai nesutiks į JT priimti Vengrijos, Rumunijos, Bulgarijos ir Suomijos.

Saugumo Taryba ketina netrukus persvarstyti visų 5 valstybių prašymus. Gromyka prašė, jeigu iškils Transjordanijos reikalas, dar kartą persvarstyti atmetus Mongolijos ir Albanijos prašymus. Be to, ketinama nagrinėti Burmos prašymą. Gromyka šiuo klausimu pareiškė, kad jis neprieštarauja Burmos praš

KULTūra # LITERATūra # MENAS

ARS AMERICANA — NAUJOJI ĮTAKA / RAŠO S. LESKAITIS

(5)

Ir štai su tokiu meniniu brandumu Jungtinės Valstybės sutiko antrąjį Pasaulinį Karą — ir iki šiol negirdėtą savo galybės iškilimą. Jeigu klasikinio gravitacijos dėsnio mechanizmas dar nesutruktų, tai visi Europos kraštai tos padidėjusios masės įtaką, su visa kuo, kas joje yra, ims jausti taip, kaip dar niekad neįjutė savo istorijoje. Tos masės įtaka neproporcingai padidės dėl to, kad vakar ideologijos žmonės jau nebeturi jokio kito „dangojo“, kurio atspindys jiems leistų laisvai kaboti erdvėje. Antra vertus, europinės įtakos vargiai galės vaidinti savo senąjį vaidmenį Amerikos kultūriniam procese ne tik dėl natūralaus jos žmonių pakilusio galybės jausmo ir pasitikėjimo savo nuosavomis pajėgomis. Noras atsipalaiduoti per didelį sekimą Europos pavyzdžiais — jau aukščiau esame paminėję — buvo dar Emersono išreikštas; tiesa, dar tik kaip neįdrasus, bandomas patarimas be reikalo nevažinėti į senąjį kontinentą; bet specifišką Jungtinių Valstybių gyvenimui tie norai augo (dažniausiai dėl politinių ir socialinių ideologijos priežasčių) ne tik tada, kada ir galybė. Jeigu jų raštose išbarstytomis žiniomis ir vaizdais galima pasikliauti, po pirmojo Pasaulinio Karo europinės kultūros žmogus amerikiečių masėms pasidarė bene tokis pat svietimas, kaip „varkietis“ Dostojevskio ir Tolstojaus Rusijai.

Šio amžiaus trečiojo dešimtmečio pradžioje toji ideologija — tenkinimasis savo valstybe ir jos teikiamomis galimybėmis — pasidarė jeigu ne visų bendra, tai bent ryškiai vyraujanti. (Europos atsiskaymas mokėti skolas?). Van Wyck Brooks, o pasukimas į amerikinių tradicijų garbinimą Emersono biografijoje (1932 m.), ponios Mitchell romanais „Gone with the Wind“ ar net tokio „svetimo“ protestanto, kaip kad Dos Passos, idėtas Ispanijoje kovojusio komunisto laisčas išpažintis paskutiniame romane „Number One“ (paskutiniame Münchene, parašytas jis 1944 m.) — tėra tik keli švelnūs to posūkyje produktai, nebe simptomai. Visų jų prasmė yra viena: Jungtinės Valstybės yra pavyzdgingiausias ir idomiausias pasaulio kraštas; jo laisvė ir demokratinės institucijos teikia geriausias galimybes, yra palankiausias žmonių idealams siekti... Ar tokios šalies gyventojai norės ko išmokyti iš vaidukliškos badmirių žemės? Kurios paskutiniai įnašai į kultūros lobyną yra koncentracijos stovyklos ir „egzistencializmas“? Tiesa, paskutinis Mayer'io eksperimentas su franku, spėjama, vėl suvilio senuosius apatridų ratelius į kairę Seineso krantą; bet to amerikietiškojo Wanderlusto tikslas bus greičiau studijuoti Paryžiaus „nuodėmingumą“ — su šampanu, konjaku, vėpalais ir ponų drabužiais kaip konkrečybėmis — ne kaip Sartre'o filosofija.

Mūsų redaktoriaus pageidavimas anglosaksiskų temų lieptų neaplenkti ir angliškiosios salos — tos kultūros lopsio — tokiame galimybių svarstyme; bet šio straipsnio tezei jos kultūrinė įtaka atmetima kaip priešingas veiksnys — dėl tų pačių priežasčių. Be to, neturime pamiršti, kad nuo

Frank Norris'o Vance'o Thompson'o ir Jameso Hunekerio kūrybos pradžios — atseit, nuo pereitojo šimtmečio paskutiniųjų keliolikos metų — amerikiečiai menininkai idėjų ir mokytojų ieškojęsi ne Oksforde ar Keimbridge, bet Paryžiuje. Jų nepaveikė net tokios anglų moderninės literatūrinės „dienybės“, kaip Robert Bridges, Alfred E. Housman, Walter de la Mare, Alfred Noyes, D. H. Lawrence (išskyrus gal atsitiktinį aidą jau minėtame Steinbecko romane), Virginia Woolf, Stephen Hudson, Aldous Huxley (bet pastarasis, kaip ir Thomas Mann, jau seniai gyvena Kalifornijoje — istorija sukausi priešingajai kryptimi).

Daug didesnę kultūrinę įtaką Jungtinių Valstybių visuomenei Anglija skleidė kaip aukštesnės visuomenės standartų ir savoirvės'o kriterijų skleidėja — per savo aristokratią via Amerikos magnatų sluoksnius. Pastarųjų sluoksnių žmonės — kaip ir Indijos maharadžos — o pastarosios šulų sezoninė klostė ar apatinukų spalva „proletariatui“ virsta dekalogiška norma visam dešimtmečiui. (Pažymėtinas šiuo atžvilgiu pvz. anglų tarimo ir jų daugelio papročių įsigalėjimas Hollywoodo produkcijose. O kokią įtaką kino teatrui turi masėms-niekas įrodinėti, manau, neprašyti). Galingos giminės visur yra tos aukštumos, į kurias stiepiasi lygumų gyventojai — net ir nivelacinės ideologijos Amerikos kraštuose.

Šiandien D. Britanija veda kovą dėl savo pozicijų, gal būt, kritiškiausių nuo Drake,

o ir Armados laikų. Tosios krizės dramatišką aštrumą būdingiausiai parodo tai, kad net Irako ir Saudi Arabijos ministrai britų liūtai nesidrovė skelti nedviprasmiškų sprikų; o Bevinas teistengia primityvia retorika įtikinėti, kad nei dantys nei nagai jo liūtai dar neištrūpėjo. Jo žodžiais tiki, tur būt, tik tas, kas tuo tikėti nori. Pvz. toksai Sagittarius, žinomas anglų eilėdėris politinių įvykių komentatorius, įtakingajame savaitraštyje „The New Statesman and Nation“ (š. m. sausio 17 d.) įdabartinę D. Britanijos politinę padėtį kiek kitaip žiūri. Penkiais posmais apibrėžęs didingą jos politinę ir kultūrinę praeitį, šeštame jis šitaip sugieda:

Britannia now at the crossroads stands.
Shall she pinch and scrape on a widow's mite,
O rank with other impoverished lands
As a very respectable satellite?
Shall she choose the hard or the easier route
As a very respectable prostitute?

Prostitutė yra venalinė būtybė, bet jos profesija palieka jai (ypač jeigu ji yra „labai garbinga“) vieną laisvę. Laisvę kiekvienam momentu pasirinkti partnerį. O po paskutinės Bevinio antikomunistinės kalbos tą laisvę Anglija, rodosi, prarado. Partineris jau išsiritintas ir jai greičiausiai teks tiktai „labai garbingo satelito“ vaidmuo. Kas gi tada nežino, kad visų satelitų, dangišių ar žemiškų, įtaka yra mažareikšmė? Ir kad skleidžia jie tiksliai skolinamą šviesą? Šiuo atveju ir aristokratią čia jau nebeatvers. Prancūzai savąjį galvas nukapojo, anglai išsaudė tiktai jos pinigais. Senasis feodalinis audynis tenai jau išdildų vargą tedengia, ir tas jau planingai baigia drikti. Ar šiuo atveju istorijos srovė irgi nepasuka priešingą kryptimi? Anglijos aristokratią pati turėtų sutikti, kad „high-life'o“ standartų puoselėtojai šiandien geriau tinka

Jungtinių Valstybių magnatai. Kolei pastarųjų tvirtovės dar tebesilaiko. (Tų tvirtovių puolimas yra vienas pačių dramatiškų Jungtinių Valstybių istorijos ir raštijos lapų. Po jų sienomis be perstogės rausiamasi ir nūnai. Pvz. karo metu įvestas progresyvinis pelno mokestis kyla iki 90 %).

*

Atseit, kultūrinių įtakų įvertinime šiandien nematome pakankamai galingų veiksmų, galinčių amerikinei kultūrai pastoti kelią plačiai atvertose duryse į Europą. Norėdami naujai susidariusią padėtį sudramatinti, galėtume prisiminti visus tuos įspėjimus, kurių kai kurie amerikiečiai prieš buvusįjį karą nesivaržė prirašyti Europos gyventojams. Jie įskaniai mus baudė visomis pajėgomis spirtis amerikiniams įtakoms. Tai nebuvo kokių nors išgamu, savo krašto išdavikų balsai. Tai rašė žmonės, kuriems yra brangi Europos kultūra ir jos gryna įtaka jų gimtajam kraštui. Jie siejojos, krintosi, tartum šio amžiaus Julijonai Apostatas, stėbėdami senos, didingos kultūros nykimą. Bet kokia kultūra gali keisti klimatą ir pasiūlyti visas senąsias formas? Jeigu net žmogaus kūnas jo įtakoms atsispirti nepajėgia? (Pvz. pastebėta, kad Anglijos išeivių vaikams Naujojoje Anglijoje dažniausiai išsikiša į priekį dantys). Tie amerikiečiai konservatoriai sakė mums, kad pasidavę Amerikos įtakoms jau nebeturėsime pvz. nei gotinio stiliaus, nei Mozarto muzikos. Tai bene svariausi jų argumentai. Tačiau, nei mistiškojo gotiko, nei jezuitinio baroko, nei formalistiškai elegantiško rokoko ir mes seniai jau nebekuriame. Jokio stiliaus, išreiškiančio kokią nors žmogaus dvasios būseną, — vienus tikrai didžiulius, langais išsišiepčius komodus, savo idėja išimtinai uti-

litariskus, kaip ir pats nūdienis žmogus.

Muzika yra pats abstraktusis menas ir dėl to, gal būt, preciziškiausias rodiklis kurio nors visuomenės kultūrinei aplinkai, josios „sielai“ žymėti. Tada prisiminkime, kad vietoje Mozarto modernieji europiečiai, keliomis atmosferomis užslėgę senuosius savo meistrus, teistengia išsunkti kokį nors Puccinį ar Pližnerį. Bet — pasakytų Europos gynėjai — Amerika savo muzikine kūryba tuo tarpu nei tokių atsverti negali; o visi jos žymūs muzikos interpretatoriai ir mokytojai iki šiol buvo europiečiai. Ne visiems, tačiau, tas faktas yra neįgiamas pažymis. Daugelis mano, kad jaunai kultūrai tai yra natūralus ir sveikas vystymosi kelias; ne kiekviena visuomenė savo ambicijas tenkina užsakinėjimais „Enejdžių“ ar „Gražinų“, — kūrinių, kurie atneštine forma ir dvasia jos charakteriui visai neatstovauja.

Senų kultūrų tradicijai dang svarbesnė yra meilė, su kuria jauna visuomenė tasia senienas perima. Šiuo atžvilgiu — kiek galima spręsti iš itin gausios, originalios amerikiečių muzikinės literatūros, fachmaniskai labai aukšto lygio — Amerikos visuomenės elitus nuo tokio elito Europoje jau nebeatsilieka. O masės lyginti galima tiktai per tiesioginį patyrimą, po pakankamai trukusio kontakto. Bendros žinios, surinktos Europoje gyvenančio žmogaus — knyginės ir žodinės — mums be jokių dvejonų sako viena: nei Mozartas nei Corelli, nei Bachas nei Beethovenas, nei Wagneris nei Debussy — jokia muzikinė tradicija Jungtinėse Valstybėse nėra mažiau mylima ir puoselėjama, negu savo kilmės kraštuose. Jeigu to krašto muzika — kompozicija ir atlikimas — yra vertinama tais kriterijais, kurie tenai dėstomi tos srities literatūroje, tai jos ateitis stovi ant tvirtų ir sveikų pamatų; klystkeliais ji pasukti jau nebegali. (B. d.)

Literatūrinis faktas ir ideologinis matas

PASENUOSIOS ESTETINĖS PAŽIŪROS

/ ALGIRDAS J. GREIMAS

(PASTABOS IR APMASTYMAI)

LIMINARINĖS PASTABOS

Aidų redakcija, idėjusi pono Jono Griniaus straipsnį „Pasaulėžiūra ir tautiskumas literatūroje“, iškeliantį visą eilę problemų literatūrinėje, socialinėje ir filosofinėje plėtmėse, kviečia megejus į arena, skatindama pozityviai išdėstyti laisvamanių ar pozityvistų ideologijos principus. Iš pat pradžios aišku, kad, nebūdama joks užkietėjęs „pozityvistas“ ir ne „laisvamaniš“, o tik laisvai manąs žmogus, šių ir jas sekantių elucijų autorius negali didžiulius esąs kvalifikuotas tos rūšies ideologijoms dėstyti. Tačiau matydamas, kad Aidų redakcija — eida, ma, pagaliau, V. Ramono ir J. Griniaus pavyzdžiu — samoningai ar nesamoningai į vieną krūvą suplaka ir vieną „laisvamanių ir pozityvistų ideologijos“ etiketę papuošius visus lietuviškos idėjų mazaikos atstovus, rodančius pastangų iškoti savo minčių žaislo, neortodoksisko kelio, rašantysis pasijuto ir patsai to išsukimo paliestas ir ryžtasi išeiti su kėla palaidų, asmeniškų nuomonių, vis dėlto pabrėždamas, kad jam svetima kovą su Dievo idėja žmogui, kad jis nenorįs iš esmės ginti nei nepozityvaus liberalizmo, nei neliberalaus pozityvizmo.

Nepriklausant prie „literatūroj nusimančių žmonių“, kuriuos J. Grinius taip griežtai atskiria nuo tų, kurie „pirmą kartą bando su kritika pasižymėti“, tenka iš pradžių pareikšti moralinį solidarumą kolegoms J. Daugėlai ir B. Gražuliui, — tik ne teatro recenzijoms jau pasireikšusiam A. Rūkui, — prašant kartu J. Grinių, kad jis, kaip ir Mokytojas, būtų atlaidesnis visiems mums „vargšams dvasioje“.

Iš toliau žiūrint, lyg ir nesuprantama pradžioje atrodė ta audra vandens šaukšt, kilusi dėl poros kryžių, desperatiškų mūsų tautos laisvės kovų ir visos žmonijos pastangų sukilti prieš Pabaisą fone. Niekuo dėtas žmogus parašė romaną; vieniems jis patiko, kitiems — ne; vieni pasyrė premiją, kiti sako — pasala. Rodos, tuo viskas ir baigtųsi, ir galima būtų ramiai laukti naujo romano pasirodant.

Tačiau J. Griniaus straipsnis „Aiduose lyg ir pakėlė uždangos kampa, ir pasirodė, kad Vincas Ramonas, į kurį galima buvo žiūrėti kaip į 1947 m. „literatūrinę žvaigždę“ degraduojamas į paprastą pretekstą, ir kronikos žinutės rangą, nes jis — norėdamas to ar ne-

norėdamas — sudarė progos išskirti savotiškai Dreifluso ašrai, verčiančiai iš naujo persvarstyti ne tik klerikalizmo ir antiklerikalizmo klausimą, bet su šviežiu aštrumu iškeliančiai visą mūsų tautinio gyvenimo, nuo pat jo atgimimo laikų, problematiką. Tad tebūnie man atleidžiama, jei jis rašinyje, kuris sukasi apie Kryžius, galės pasijusti lyg ir neglūžojamas: klausimai, kuriems išskirti jo knyga buvo pretekstu, toli pralenkia ir pavienio žmogaus ir visos knygos rėmus. Tačiau J. Griniaus iškeliamų idėjų gausumas — oponentas, tikiois, man atleis, jei aš nedrįsiu pasakyti: gilumas verčia rašantįjį patį ryžtis pasirinkti keletą klausimų, kurie jam atrodo svarbesni ar bendresni ir pačiam duoti į juos savus atsakymus.

MENINIS VERTINIMAS

Jeigu jau tektų aiškiai ir atvirai pareikšti savo nuomonę apie Kryžius, galėčiau pasakyti, kad Ramono romanas man greičiau patiko, tuo tarpu kai J. Griniaus rašinys greičiau nepatiko. Kryžiai man atrodė knyga, apie kurią būtų galima ir verta pakalbėti, jau vien dėl to, kad romanas, kaip literatūrinis žanras, kuris sugebėtų atsiboti nuo memuarinio ar šaržinio tipo veikalų — ko neįstengė padaryti nei Altorijų šešėlyje, nei Karjeristai — yra labai šykščiai atstovaujamas mūsų literatūroj. Tai nerieška, žinoma, kad Kryžiuose nebūtų visos eilės konstrukcinių netobulumų, tik technikos reikalavimais pateisintų kai kurių intrigos išpievartavimų, ar tam tikro stilistinio dviejų skirtingų planų: dialogo ir deskripcijos, nesutapimų. Šias genitalines ydas — V. Ramonas geriau, negu kas kitas, žino, kaip sunku jų išvengti kiekvienam naujo baro pionieriui — atlygina įtikinamas, kartais net iki sodrumo einas buitės vaizdavimas ir stiprus žodžio valdymas. Vis dėlto, jei pati knyga ir yra vertintinas atnašas į lietuviškojo romano rūmo fundamentus, J. Griniaus nuolatinis linksnibalmentas: Molière'as, Ramonas, Balzacas; Balzacas, Ramonas, Dostojevskis, — kvalifikuotinas, kaip apgailėtina saiko jausmo stoka.

Tačiau ne formalinių kūrinių ypatybių nagrinėjime yra pakastas visų su Kryžiais iškilusių diskusijų šuo. Visi kritikai daugiau ar mažiau pripažįsta ir V. Ramono stiliaus vertingumą ir jo, kaip žodžio darbininko, talentą. Keista tiktai, kad J. Grinius, užuot džiaugęsis tokiu liberališkai — pozityvistinių kritikų objektyvumu, kalba apie cenzūros baubus ir sodinimus už groty. Diskusijos, mano galva, sukasi apie idėjinę romano pusę, ir priekaištai, daromi jo autoriui, susigrupuoja tiek apie paties autoriaus pasaulėžiūrą, tiek apie jo bandytą paduoti mums dar taip jautraus tautos gyvenimo periodo sintetinį vaizdą.

PASENUOSIOS ESTETINĖS PAŽIŪROS

Nieko nelieta, kaip tik sutikti su J. Griniu, kad pasaulis pastaroju metu iš tiesų apsivertė aukštyn kojomis, ir kad „lietuvių

liberaliniai pozityvistai“, iki šiol atstovauja pažangos idėjai, tapo „reakcionieriškai, atsilike, susenę, kaip tipiški buržuazijos atstovai, be ryškių idealų“. Sutikti, ir pačiam prisiskirti tai barzdotų kudių kategorijai. Mat, pradendantysis kritikas nori prisipažinti priklausąs prie tokių žmonių, kurie dar drįsta manyti, kad „pasenuos“, „XIX amžiaus“ estetinė pažiūra, kuri teigia, jog iš meno kūrinių galima reikalauti tik tai, ką jis gali duoti, būtent, — meniškumo, yra gera, kurie yra įsitikinę, kad meno kūrinys, pajungtas tarnauti politinėms, socialinėms ar religinėms pasaulėžiūroms, ipso facto netenka ne tik didelės dalies savo meninės vertės — nes apie kokią gi vertę kalbėti, jei jisai priklauso šios rūšies tvarinių kategorijai, — bet ir savo raison d'être. Pakeliui reikėtų dar nustepti, sužinojus iš J. Griniaus, kad ši pasenuos estetinė pažiūra atsirado „ypač nihilizmo įtakoj“; „literatūroj nusimaną žmonės“ neturėtų nežinoti, kad, pavyzdžiui, toks Théophile Gautier, kuris su visai nereakcionieriška drąsa dar 1933 m., ėmė kovoti dėl ars gratia arti s idėjos, buvo taip pat tasai, kuris vienas iš pirmųjų pradėjo prancūzų kalboje vartoti žodį Ideals, o tai, bent man atrodo, nėra koks nors ypatingas nihilizmo požymis. Si meninio pasaulio autonomijos — su savais įstatymais ir savais teisėjais, su savais altoriais ir savais herojais — idėja yra viena iš didžiausių XIX a. laimėjimų; į kovos dėl šios idėjos istorijos lapus įširašo tokie dideli vardai, kaip brolių Goncourt, Flaubert, Mallarmé, Proust ir Valéry, pasiekiantieji iki mūsų dienų. Nepadėjus pagrindant šios „estetinės pažiūros“, darosi nesuprantama ne tik visa moderninė literatūros istorija (ir tokie meninės tikrovės vaizduotojai kaip Zola, Duhamelis ar net labai katalikiškas Mauriacas tampa J. Griniaus akyse „dvokiantųjų padugnių ir nešvankių palovių“ aprašintojais), bet ir iš viso europinės civilizacijos idėjų evoliucija: grožio autonomijos idėja ne tik kad susilpnino ir paties kūrėjo menininko socialinę poziciją ir padarė jį nuo šios žemės didžiūnų nepriklausomą, laisvą žmogų, galintį reikšti visa, kas jam patinka ir kaip jam patinka, šis menininko, taigi, charakteringiausias socialinio tipo, labiausiai žmogaus išlaisvinimas sukūrė precedentus ir sudarė premias tolesnei žmogaus — individo, žmogaus — amenybės evoliucijai.

Visame šiame kontekste daugiau negu keista darosi J. Griniaus užimtoji pozicija: teigdamas, — čia imu jo teigimą plačiausia prasme — kad meninės pažiūros, koncepcijos ir idėjos formuojasi socialinių ir ekonominių reišinių — šiuo atveju, buržuazinio liberalizmo — įtakoj, J. Grinius pripažįsta, kad dvasinės vertybės vystosi materialinių vertybių funkcijoje, kad dvasiniai reišiniai yra tikrai ekonominio gyvenimo atspindys. Kad šitoks, grynai materialisti-

(Nukelta į 4 pusl.)

Žodis lietuviams kultūrininkams

(LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS 30 METŲ SUKAKTUVIŲ PROGA)

Prieš 30 metų Lietuvos žemė taip pat, kaip ir šiandien, buvo okupuota. O pati lietuvių tauta anais laikais tiek pačios Rusijos, tiek ir daugelio kitų kraštų, jau tebuvo laikoma tik Rusijos šiaurės — vakarų krašto gyventojais. Reta kas mus tada ir tepažinojo, o ir iš tepažinojusių reta kas tikėjo mūsų valstybinių vitalumu — mūsų pajėgumu gyventi savarankišką valstybę. Tuo metu mūsų tauta tedomino istorikus — savo impotnuojančia garbinga praeitimi — ir filologus — savo sena, bet pavyzdgingai išlaikyta indoeuropinė kalba — daugelio kalbų karaliene. Taigi anuo metu mumi ir tesidomėjo tik mokyti senienų mėgėjai. Plačiųjų pasaulio masių akimis mes tikrai neturėjome kuo ir pasireikšti, nes šimtmetinė rusų okupacija mus buvo pavyzdgingai nualinusi ir suskurdinusi. Jau ir pačiam lietuviui anuo metu tebuvo palikusios vien lietuviškosios klumpės ir milinė. Tačiau pati mūsų tautos dvasia dar tebebuvo ir gyva, ir gaj, ir veržl. Si pati gyvoji dvasia ir pasireikšė per rinktinių lietuvių tautos sąnų sielas 1918 m. vasario 16 d. Aktu — Lietuvos nepriklausomybės deklaracijai.

Su rinktiniais lietuviams kultūrininkais rikiavosi prieš ilgmečius okupantus visa klumpėtoji, milinėtoji, dryžuotoji lietuvių tauta. Ji stojo nepriklausomybės kovon su degančiu tikėjimu būti laisva, su nirtulingu pasiryžimu laimėti kovą, su stebinančiu išsėėjimu ano mato žūtbutinėse pareigose. Ir klumpėti sėmėgiai lietuviai plūdo krauju kovų laukuose, ligi pusės metų nieku nedidijamai džiūvo prie darbo stalų įstai-

gose, ligi nualsimo vartė laukuose žemę ir nešė jos vaisių kovotojams — kol Laisvė buvo laimėta.

Laisvę išgiję augom ir bujojom — šakojom į visas kultūrinės šalis, kaip šakoją ir vėsi iš skurdžiausios paunksmės į trąsą ir saulėtą dirvą patekęs augalas. Ir spončiai graudu, kad tas laisvas nuo okupacijų letenos lietuvių tautos kultūrinis klestėjimas tetruko vos tik per 20 metų. Tačiau mes esame džiugūs ir išdidūs, kad ir šis trumpas laisvės tarpnis mums davė tai, ką kitaie atvejais duoda tik amžiai. Juk mūsų pradžios, aukštesniųjų bei specialiųjų mokyklų kiekiai ir jų mokinių skaičiai per tą trumpą laiką pagausėjo net keliolika kartų. Priaugo visa eilė iki tol visiškai Lietuvoje neturėtų aukštųjų mokyklų — universitetų, akademijų, institutų, konservatorijų, dvasinių seminarijų (Nepriklausomybės laikų tipo) mokslo akademijų. Taip pat visiškai neturėta iki Nepriklausomybės laikų lietuviškų dramos teatrų (profesionalių), operų, filharmonijos, tautinio meno ansamblių bei meno galerijų. O knygu, to ryškiausio tautos kultūros variklio, tik per vienus kuriuos nors pastaruosius Nepriklausomybės metus išsleisdavome veik tiek, kiek jų nelaisvėje esame išleidę per visą 19-į amžių (4246 leidinius).

Visi šie pavyzdžiai įsakmiausiai byloja, jog laisvė tautai yra tai, kas individui — oras. Be oro žmonės trokšta, be laisvės tautos miršta, be laisvės kūrėjai — kultūrininkai nužudomi dar negimę.

Broliai ir Sesės Lietuviai Kultūrininkai!

Jūs lietuvių tautos naujieji kiviai ir vaidilos. Jūs savo pečiais nešate pačių sunkiausiąją mūsų tautos švietimo, ugdymo bei lietuviškosios gyvybės išlaikymo našta. Jūs savo širdimis ir sielomis gyvenę herojines Tėvynės laisvės ir kūrybos dienas, Jūs ištvėrę raudonas ir rudas okupacijas, karą, badą ir bombinį marą, Jūs kėsdamie tremti, alkį, nepriteiklį ir akiplėšišką žmoniškumo nevertinimą, būkite ir toliau Tėvynės laisvės kovoje neįveikiamais titaniais, nenulintančiais šarūnais. Telkite visas visutes tautos jėgas ir veskite jas smogiamajam žygiui prieš Tėvynės okupantus, vergijos nešėjus, lietuvių tautos žudytojus. Savo gilia mintim, savo šviesiu žmogaus pavyzdžiu, galingu žodžiu, sukaustantįjį paveikslu, nestabilia melodija — harmonija, garuojančiu darbu ir kiekviena Aukščiausiojo Kūrėjo jums idiegtą priemonę kelkite lietuvių tautos garbę, telkite į kovą už Tėvynės laisvę viso pasaulio lietuvių ir visame pasauly tebesančių lietuvių tautos bei tautų laisvės draugus. Uždekte ir deginkite juos kenčiančios Tėvynės meilės, laisvės ilgesio ir žutbutinės kovos už sentėvių kapus liepsna.

Težėri nenutrūkstamai lietuvių širdyse Jūsų diegiama Basanaviciaus, Kudirkos, Maironio, Vileišio, Jakšto, Lietuvos knygnešij, Nepriklausomybės kovų savanorių, Sibiro tremtinių, Vokietijos kacetininkų ir Lietuvos miškų partizanų plieninė dvasia, kuri viena gali išlaikyti mus vienybės jungtyje ir parvesti iš didžiųjų pasaulio tolių į išlaivintą mūsų Tėvų Žemę.

Lietuvių Švietimo ir Kultūros Taryba

Sovietų pretenzijos į pabaltiečius Danijoje

Danų spauda paskelbė, kad Sov. S-gos pasiuntinybė pareikalavusi Danijos vyriausybę išduoti baltiečius tremtinius. Visus lietuvius, latvius ir estus Maskva skaitanti Sovietų S-gos piliečiais. Be to, apie 1000 baltiečių, radusių prieglobstį Danijoje, esą laikomi „karo kriminalistais“ ir, kaip tokie, turi būti nubausti.

Atsakydamas į tą reikalavimą Danijos užs. reik. ministeris paprasė sovietų pasiuntinį patiekti konkrečių įrodymų apie baltiečiams primetamus nusikaltimus. Tų įrodymų nepateikė, sovietų reikalavimas nebūsimas svarstomas. Danija teikianti aziliaus teisę visiems politiniams pabėgėliams taigi, ir Baltijos kraštų piliečiams. (E).

Lietuviai atsiveikina su danais

Lietuviai tremtiniai kovo 2 d. Kopenhagoje surusė išpuodingą koncertą emigracijai. Koncertan atsilankė per 700 svečių. Turtingą programą atliko kultūrinis sambūris „Romuva“ ir lietuviai skautai. Visi pasiūso tautiniais rūbais gražiai padainavo lietuviškų liaudies dainų ir pašoko tautinių šokių. Danai koncertu buvo labai sužavėti.

Koncertą pabaigus buvo atsiveikinta su danų visuomene ir emigracijai. Lietuviai. Lietuvos gen. konsulas p. S. Nielsenas pasakė jautrią kalbą ir dirigentui A. Dvarioniui įteikė didelę pintinę gėlių, o tremtiniams paaugojo 200 kronų. Atsiveikimas baigtas Lietuvos ir Danijos himnais. (E).

Imigracijos komitetas

Imigracijos komitetas, kuriam sudaryti ALT ir BALF ėmėsi iniciatyvos, jau sudarė. Jo pirmininkas — kun. Jonas Balkūnas, sekretorius p. A. Devenienė, išdėtininkas p. Trečiokas. Komiteto veiklą finansuos BALF ir ALT. Komitetą remia visos stambiausios išeivių organizacijos. (E).

Ukrainiečių kultūros savaitė

Münchenas (Dena). Pirmadienį dalyvaujant Bavarijos karinės valdžios direktoriui Van Wagoneriui Munchene atidaryta ukrainiečių kultūros savaitė. Per šią savaitę bus duota koncertų, teatro spektaklių, baleto vakarų. Ta proga yra atidaryta meno kūrinių paroda, kurioje išstatyta apie 200 meno kūrinių.

PASENUSIOS...

(Atkelta iš 3 pusl.)

nis, dargi marksistinis socialinių fenomenų aiškinimas gali būti priimtinas kai kuriems, nesakysiu visiems, iš mūsų „liberalinių pozityvistų“, labai suprantama. Tačiau ką veikia J. Grinius situose jo paties išskaituose materializmo laukuose? Toliau. J. Grinius teigiamas, kad „estetinė pažūra“ yra „pasensusi“, nes „nebeatitina faktams ir logikam galvojimui“, suponuoja, kad idėjos iš viso gali pasenti, kitaip sakant, kad nuolat vyksta tam tikra idėjų evoliucija, kuri tiktai seka faktų evoliuciją. Šiokia, jau neabejotinai marksistiška pažūra ir istorinį procesą turėtų J. Grinių privesti rimtai susirūpinti savo tikėjimo tvirtumu. Herzijs — tai tik dvasiškas rūbais prisidengusi pagunda, kuri tykoja krikščionių kiekviena — jo žingsnyje, — pasakė kažkuris šventasis. (B. d.)

Laiškas redakcijai

Didz. gerb. p. Vyt. Alantai!

Jei mes gyvenamėm Lietuvoje, tai perskaite Tamstos straipsnį: „Kai pranašų žodžiai paverčiami spekuliacijos objektu“, neatsakytumėm laiškyje, bet rastumėm kitą įstaigą, kurioje patiekė „Rasiniui Magdė“ pajamų ir išlaikų dokumentus, paprastumėm Tamstą įrodyti spekuliaciją, o jei Tamsta neįrodytų, mes paprasytumėm, kad Tamsta už šmeizimą būtų nubaustas. Sveitimoje šalyje šito mes nenorime daryti.

Kad mus spekuliantais ar kitais „švelniais žodžiais pavadintų eilinis pilietis, mes tylėtumėm, nes žinome, kad šis asmuo neturi jokio supratimo apie sunkias knygų leidimo sąlygas šioje zonoje. Tačiau Tamsta esi ne eilinis, bet žurnalistas ir rašytojas. Tamstai gerai žinomos knygų leidimo sąlygos šioje zonoje, tačiau Tamsta su pasigardžiumu sviedė mums žodį „spekuliantai“ ir priedu, dar išplūdai maskviškės „Pravdos“ tonu. Vietos stoka mums neleidžia dažnai cituoti Tamstos išsireiškimus, tačiau svarbiuosius, kuriais Tamsta visą savo straipsnį grindinė, mes pacituosime ir įrodysime, kad Tamstos svarūs argumentai neišlaiko jokios kritikos.

Straipsnio pradžioje Tamsta rašai: „Rasiniui Magdė“, ta klasikinė mūsų literatūros poema, atspausdinta ant blogiausios rūšies popierio. Tokio šlamštinio popieriaus dar nebuvau matęs savo gyvenime“. Mes patys ir skaitytojai žino, kad popierius yra blogas ir čia Tamsta jokios Amerikos neatradai. Bet kai nėra geresnio popierio, tai ar ant tokio negalima buvo spausdinti?

Sovietų repatriacinės misijos lankymusi pasėkos

Nellingenas.—Prieš kurį laiką Stuttgarte rajone esančiose pabaltiečių tremtinių stovyklose lankėsi sovietų repatriacinės misijos atstovai lietuvių tautybės lt. Cepas su kitu politruku, kurį tremtiniai atpažino kaip buvusį Zarasų miesto batsiuvį. Sie „draugai“ keliose stovyklose buvo labai nedraugiškai sutikti, o Schw. Gmündės stovykloje vienas jų net prarado savo puošnųjį antpeį ir buvo moterų apdrapstyti purvais. Tai įvyko dėl to, kad kai kurie tremtiniai dabartinio leitenanto Cėjo asmenyje atpažino buvusį ryšių bataliono puskarininkį Cėpą, kuris pirmosios bolševikų okupacijos metu puikiai pasidarbovo, išskudamas daugelį lietuvių. Jo draugas taip pat „graziai“ pasižymėjo kaip NKVD agentas. Ryšium su šiais incidentais stovyklose PCIRO Area Nr. 2 Nellingen, prie Stuttgarte, sušaukė Field Supervisorį ir stovyklų direktorių pasitarimą, kuriame, be IRO pareigūnų, dalyvavo ir Stuttgarte Military Post viršininkas plk. Oberlinas, Heidelbergo Military Post v-kas plk. Smithas ir kiti amerikiečių kariuomenės atstovai.

IRO atstovai pažymėjo, kad ateityje, pasikartojus panašioms įvykiams prieš sovietų ryšių karininkus, bus imtasi griežtesnių priemonių ne tik prieš nusikaltusius, bet ir prieš stovyklos gyventojus. Plk. Oberlinas pabrėžė, kad sovietų ryšių karininkų lankymasis tremtinių stovyklose yra numatytas tarptautine sutartimi, todėl visokios rūšies repatriacinės misijos žeidimai yra tolygūs JAV armijos žeidimams, nes šios misijos visuomet yra lydimos armijos atstovų. Dėl to armija ateityje jokių incidentų prieš repatriacinės misijos atstovus netoleruosianti, bet taikysianti griežčiausias sankcijas ne tik nusikaltusiems, bet ir visai stovyklai, net iki jos iškelimo į blogesnes patalpas. IRO ir armijos pareigūnai atmetė DP atstovų iškeltus motyvus, kad repatriacinės misijos dažnai lankosi ne jų piliečių stovyklose, kad norintų repatriuoti beveik nėra, kad misijos narių tarpe atpažįstami asmenys, kenkę DP tėvynėms ir pan. Armijos ir IRO pareigūnai taip pat pareiškė, kad asmenys,

kurie nesijaučia repatriacinės misijos atstovų krašto piliečiais, nenori arba nepajaučia kalbėtojų, vėliau tegul nedalyvauja susirinkime, kuriame dalyvauti niekas nėra verčiamas. Priešingai, susirinkimai šaukiami tik besidominčių repatriacija. Tas pat galioja ir dėl šių misijų platinamos spaudos, jei DP jaučia, kad ta spauda nesiderina su jų nusistatymu ir jausmais. Kaip žinia, Schw. Gmündės ir kitose stovyklose tremtiniai viešai sudegino sovietų misijų atvežtą propagandinę spaudą.

Pasitarime dalyvavę stovyklų atstovai nusistatė, kad ateityje, išvengimui, nesusipratimų, stovyklų gyventojams pasiūlyti repatriacijos reikalais šaukiamuose susirinkimuose dalyvauti tik tiems, kurie nori repatriuoti. (jv)

*) Red. pastaba: Tikrai reiktų pasinaudoti armijos pareigūnų patarimais ir daugiau į tokius susirinkimus neiti. Nekils tada nesusipratimai ir nelankys stovyklų nepageidaujami svečiai.

LIETUVIAI DEVYNIŲ TAUTYBIŲ KONCERTE

Esslingenas.—Vėlykų antrąją dieną Tarp-tautinė World Federalists organizacija Esslingene, prie Stuttgarte, surusė devynių tautybių jungtinį koncertą, kuriame su savo tautinėmis dainomis, šokiais ir muzika pasirodė amerikiečiai, armėnai, estai, latviai, lietuviai, lenkai, rusai, vengrai ir vokiečiai. Lietuvius šiam koncerte atstovavo Schwäbisch Gmündės stovyklos choras ir tautinių šokių grupė, vadovaujant buv. „Sietyno“ meno kolektyvo vadovui Alg. Kažanauskui. Daugelio klausytojų teigimu, pirmoje dalyje geriausiai pasirodė rusai, gi antroje — lietuviai. Buvo mišraus choro padainuota Vanaigčio „Laisvės varpas“, Strolis „Valio dalgelį“, Bendoriaus „Pamylėjau vakar“, o vyrų choras sudainavo M. Petrausko „Gaudžia trimitai“. Ypatingo pasisekimo sulaukė spalvinguose tautiniuose rūbuose sušokti „Blezingėlė“ ir „Malūnas“. Koncertas Stuttgarte radiofono buvo užrašytas į juostas ir filmuojamas. (jv)

Ar verta važiuoti į Angliją?

(Laiškas iš Anglijos)

Tremtyje iš svetimųjų malonės nesimori ilgai gyveniti. Iš viso, nežinios ir laukimo būklė labai kankina dvasią. Kiekvienas tad, savaime suprantama, stengiasi kuo greičiau kur nors emigruoti. Bendruomeninis gyvenimas Vokietijoje visiems įgrięs.

Savaime aišku, kad geriausia išvažiuoti į JAV arba Kanadą. Tačiau į tuos kraštus gana sunku prasiveržti. Zymiai lengviau galima patekti Anglijon. Tad ir klausimas: ar verta į ten važiuoti?

Aš tuoj pat noriu atsakyti: taip! Ir štai dėl ko.

Iš Anglijos galima žymiai patogiau ir lėčiau išvažiuoti į visus kitus kraštus, neišskiriant nė Amerikos. Pav. Londone Amerikos Konsulate gali kiekvienas laisvai užsiregistruoti, gauti eilės numerį (šiuo metu, maždaug sukasi apie 360-tą Lietuvos kvotojė), tuo tarpu Vokietijoje, bent britų zonoje, net neregistruoja!

Politinė padėtis vėrčia susimastyti. Kiekvienu atveju — Anglija yra jau saugia, negu Europa.

Maistas — svarbiausias dalykas — neblogas. Ypač kas netingi ir nori dirbti žemės ūkyje, gauna gana socialiai pavalgyti. Mat, žemės ūkio darbininkai gauna žymiai padidintas normas.

Zmogaus kaipo žmogaus sąvija Anglijoje garantuojama. Čia užsienietis nelaikomas žemesniu už anglą. Niekad neteko girdėti užgamančio pavadinimų „auslānderio“ adresu. Priešingai, anglai yra visuomet kuo mandagiausi. Žinoma, ne be to, kad kai kurie jų papročiai nepatiktų.

Siaip ar taip, važiuoti į Angliją patartina. Ir kai bus laisva mūsų Tėvynė — grįžti bus netoli!

P. Leonas.

Knygų leidykla Europoje

„ATZALYNAS“

Per savo skyrių Kanadoje atlieka visus lietuviškos spaudos užsakymus, platina Europoje išleistas knygas. Autoriai, knygų leidyklos, laikraščių redakcijos, kurios norėtų savo leidinius paskleisti Kanados ir JAV lietuvių tarpe, prašome rašyti mūsų skyriui: „ATZALYNAS“

6642 3rd Ave., Rosemount
Montreal, P. Q., Canada

AKIMIRKSNIU KRONIKA

Pakelkim geležinę uždangą!

Prie visko priprantama. Vienas šunų dresruotojas išmokęs medžioklinį šunį karštas sagas ryti, kažin kuris meškeriojas išmokęs karosą cigara rūkyti.

Mes apsispratom su geležine uždanga. Tuoj po antrojo didžiojo siautėjimo kažin kas nedrąsiai paminėjo sovietų geležinę uždangą. Tada buvo nemadinga blogai šnekėti apie „didįjį sąjungininką“, tačiau viena gera proga Churchillis paminėjo geležinę uždangą, kaip rūpestingą atsitverimą nuo „pūvančios Vakarų demokratijos“. Ir geležinė uždanga buvo legalizuota visokeriopai.

Taip pamažu pripratome prie geležinės uždangos, tarsi prie teatrinio atributo, truputį šypsoms, truputį nejauku, bet savotiškai net patogu šiaipus geležinės uždangos. Be to, tai lyg atpalaiduoja rūpintis, žvalgytis anapus uždangos, nes — neipersismelksi per geležinę...

Ir visiems vadovaujantiems veiksniams beveik patogi geležinė uždanga, visiskai nežinia ir spengiančia tyla uždengusi vyksmus, gyvenimą anoj pusėj uždangos. Nežinai, nematai — trumpa kalba.

Saukia milijonai pabėgėlių, emigrantų, kitose šalyse gyvenančių Rytų Europos žmonių, šaukia, jog desimtytis tautų sistemingai naikinama, tremiama, bet už geležinės uždangos nenuvažiuos Jungtinių Tautų organizacijos komisija, Trygvė Lie nenuvės savo riebus ir prieš bolševizmą nepaslankaus svorio už tokios uždangos — nepatikrins, nesuskaičius. Todėl visus skundus, memorandumus, peticijas galima krauti į bylas, kaip nepatikrinamus — nepagrįstus duomenimis, nes memorandumų, peticijų rašytojai rašė ne anapus, o šiaipus geležinės uždangos.

Ir su tokia dalykų būkle lyg apsiprantama, kaip kinų pasakos karalius apsi-prato su tarėjų mintimis, jog kariamieji kalti, nes jie negali atsilaukti kartuvų virvės. Kalti ir mes, jeigu negalime parašyti skundo iš Kauno, Vilniaus, Varšuvos, Sofijos, kalti, nes negalime JT salėje sėdėti greta Višinskio, Gromykos... Ir mumyse nusikalstamosios tolerancijos dvasia įsigyveno, kaip susiramnimas nepakankamai budint, veikiant. Ką gi geležinei — ir dar uždangai — mes, tremtiniai, padarysime.

O mums būtina prisismelkti, pakelti geležinę uždangą, griauti abejingumo ir neveiklumo, tylos samokslą šiaipus geležinės uždangos. Maža apie mūsų tėvynės kančias kalbėti, reikia kauktie kaukti, reikia griauti nusikalstamą rezignaciją. Čia, kiekviename iš mūsų. Pravartu žinoti, kad sieną galima sudaužyti iš abiejų pusių, — pradėkime atkakliu sistemingumu griauti iš mūsų pusės.

Paskutiniu metu iš Lietuvos mus pasiekia kaskart skaudesnės žinios, tuo patiu metu ryškėja dorėjo pasaulio veidas pokarinėje mįgloje, kurią buvo paskleidęs bolševizmas savo tamsiems darbams kūnyti. Pasaulis atveria akis, bet dar svyruoja sprendžiamajai akcijai, — sunku atsipalaiduoti nuo abejingumą, prisitaikymą liuliuojančios dvasios. Šiaipus uždangos vengiama trečiojo karo — mirties kovoje dėl teisės, laisvės, kai už geležinės uždangos milijonai naikinami kaip gyvuliai skerdyklose.

Bet geležinė uždanga neišleidžia žurnalistų, turistų, diplomatų, komisijų, taigi nepatikrinsi, kaip ten iš tikrųjų, — raminesi, raminesi.

Kita proga ir kiti tegu prabyla šiuo reikalu, pabaigos žodyje norime priminti: šiaipus uždangos mes nebuvome ir nesame pareigingi geležinės uždangos griovėjai. Argi būtina pasakyti, jog pats įdienojimas visu ryžtumu pagriežinti kovą su raudonuoju barbarizmu. Baimė nėra vietos, pasirinkimo, dviejų besirikiuojančių jėgų laukuose irgi nebėra.

Kada ateities istorikas rašys mūsų istoriją, jam užteks mus apibūdinti: Jie pakėlė geležinę uždangą.

L. DOVYDENAS.

LIETUVIAI NUGALĖJO GROSSHESENO STALO TENISININKUS

Kovo mėn. 21 d. Bad Nauheime lietuvių stalo tenisininkai nugalėjo Grossheseno vokiečių stalo teniso rinktinę pasekme 6:3.

STALO TENISININKŲ PIRMENYBĖS

Kovo mėn. 20 ir 21 d. p. Žėglų iniciatyva Bad Nauheime buvo pravestos geriausių mūsų stalo tenisininkų pirmenybės. Į jas suvažiavo 11 dalyvių ir, žaisdamai kiekvienas su kiekvienu, išsiriškavo šia eile:

1 v. Krivickas — 9 taškai, 2 v. Adomavičius — 7 tšk., (setų sant. 17:7), 3. v. Garunkštis — 7 tšk., (setų sant. 17:10), 4 v. Ignatavičius — 7 tšk., (setų sant. 15:11), 5 v. Gerulaitis — 5 tšk., (setų sant. 14:10), 6 v. Januskis — 5 tšk., (setų sant. 12:11), 7 v. Žėglis — 5 tšk., (setų sant. 12:12), 8 v. Vailokaitis — 5 tšk., (setų sant. 11:13), 9 v. Mišūnas — 3 tšk., 10 v. Baltrušaitis — 1 tšk., 11 v. Zdanavičius — 1 tšk.

KREPŠINIO RINKTINĖ I-PRANCOZIJA VYKŲ VĖLIAU

Mūsų krepšinio rinktinė, kaip kad buvo spaudoj skelbta, Vėlykoms į tarptautines krepšinio žaidynes Mantonoj neišvyko, nes nesusėjo gauti vizų. Nuo gastrolų į Prancūziją tačiau neatsisako ir yra pasiryžę į jas pajudėti balandžio pabaigoje ar gegužės pradžioje.

PRANESIMAS

Po sunkios ir ilgos ligos mirė 1948 m. kovo mėn. 29 d. liet. Karo Aviacijos kapitonas

A. A. MYKOLAS LEONAITIS

Lūdinti žmona ir dukrelė

SKELBIMAS Nr. 27

Iš JAV ir kitur yra paieškomi šiam skelbime išvardinti asmenys. Ieškomeji, arba jų likimą žinantieji, prašomi atsiliepti C/Kartotekon per artimiausius LTB padalinius, kartu nurodant skelbimo numerį ir tikslų savo adresą.

544. RIMSA Mečys (1910) iš Obelių, PULAUSKAS Matas (1913), DODAITE Sofija ir LADYGA Adomas (1905) nuo Biržų.

545. MIELYS Karolis (1912) iš Plungės, LEBEDINSKAI: Jonas, Vladas, Stasys, Vaclovas bei Ona nuo Seinų ir PRACKAILA Juozas iš Juodpūdžių.

546. SNEIDERAITIS Emilis, SNEIDERAITIENE Marta ir jos duklė Rūta, visi kilę iš Klaipėdos krašto.

547. ANDRIUSYTE V. — Ona bei JARMAKAUSKAITĖ Liuda nuo Sakų, VALUCKAS Antanas bei PLAUSINAITYTĖ Ona iš Uosų ir LIUTIKAS Pranas iš Prienų.

548. CIBAS Jonas iš Mockūnų, DEGUNAS (Jankauskas) Aleksandras nuo Krinčino, MENSIONENĖ Nėlė iš Kauno ir KRAPAVICIUS Vincas iš D. Selvių.

549. Prašyti adresai iš JAV: Antaninai Spakauskienė, Kaziuai Snarui, Antanui Kraučinui, Bernardui Kleinui, Teklei Jankauskienei, Petriui Matusevičiui, Eugenijui Račūnui, Pranui Kapociūnui, Jonui Zardeckui, Sofijai Pelgrimienei, Martynui Bingeliui, Romui Ragauskui, Julijai Aleknavičienei, Valerijai Kviečienei ir Jadvygai Liututei.

TB C/Kartoteka,

Mielam mūsų prieteliui

Aleksandrui Keniausiai,

jo mylimam broliui Juozui mirus, nuosirdžią užuojautą reiškia, Vincas, Bonifacas, Vladas ir Antanas

Mūsų brangiai collegei

Jadvygai Toleikytei mirus,

jos tėveliui nuosirdžią užuojautą reiškia

Mainzo lietuviai studentai

Praną Toleikį,

jo dukrelei, collegei JADVYGAI TOLEIKYTEI mirus, nuosirdžiai užjaučia Kasselio stovyklos lietuviai studentai

Mintis

„The Thought“ Lithuanian Newspaper Authorized by Headquarters European Command Civil Affairs Division No UNDP 203 * Appears 3 times weekly * Editor-in-Chief and authorised licensee: J. Vasaitis * Printed by Verlagsdruckerei Dietrich & Schuster G.m.b.H., Memmingen

Vyr. Redaktorius — leidejas J. Vasaitis. Redaktoriai: Henr. Zemelis ir St. Kalvaitis. Leista Vyr. JAV kariuomenės būstinės Europoje * Laikraštis išleina pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais * Prenumerata mėn. RM. 10.—, atskiras numeris RM. 1.— * Prenumerata į užsienį, išskyrus Japoniją, Ispaniją ir Austriją, su persiuntimo išlaidomis RM. 15.— mėn. * Einam. sąskaita Volksbank Memmingen, e.G.m.b.H. Nr. 9149 ir Postscheckkonto München 14210. Adresas: „MINTIS“, (13b) Memmingen, Schrankenplatz 6. Laiškas: Memmingen, Postfach 2.

Redakcija nesunaudoję rankraščių nesaugo ir taiso savo nuožūrą * Honoraras mokamas tik nuolatiniams bendradarbiams, tik anksčiau susitarus * Priimami skelbimai, tik iš anksto už juos apmokėjus * Skelbimai iki 10 petito eilučių RM. 20.—, toliau už kiekvieną eilutę po RM. 1.50 * Už skelbimų turinį redakcija neatsako * Reklamacijos ir administracijos telef. Nr. 2677 * Nedarbo valandomis skambinti telef. Nr. 2546.